

Dommen til døden

100446

Hagelin hadde begått landsforræderi. (Foto: Den Norske Nasjonalsosialismen). Quisling hadde ikke, - ifølge Hans Wilhelm Scheidt.

Av Eystein Eggen.

«Dommeren kommer til å skjelve for sin dom. Dommen kan endres, kun ikke døden», skrev Aasmund Brynildsen i 1949, året etter at Quisling ble skutt.

Jeg bodde alene med mor i den lille tømmerstua fra 1627. - Da Quisling ble skutt, kjente jeg det som jeg selv ble skutt, fortalte mor senere. Hun var 29 og jeg snart to. Vi hadde flyttet fra Gimle, residensen til V.Q., (i våre kretser het han oftest det), der det rødgyrne solkorsflagget til trømpesignal var blitt heist hver morgen.

Så samles vi da opp i spaltene, vi, aktørenes barn, for snart et halvt århundre senere å få historiens dom, avsagt ved Hans Fredrik Dahl, professor i mediekunnskap. Først blir Annæus Schjødt jr. minnet om at han hester for sin fars aktor som ledet til dødsdommen. Knappt har jeg fordøyd dette enestående resonnement innenfor juridisk tenkning (sanne binges av fedrenes prosedyre) før klubben faller for meg: en «følelsesladet skribent» som har «vondt for både å regne og å lese».

Dahl er sikkert veldig flink til å lese, men selv han kan nok ikke alle språk.

Det sitatet jeg her skal komme med, er fra tysk. Det er fra nedtegnelsene til Hans Wilhelm Scheidt.

Dahl kaller ham «Rosenberg-agent». I vår sammenheng er det nok vel så viktig at han var Hitlers «Vertrauensmann», en spesiell utsending med så totale fullmakter at han måtte brenne dem foran den tyske ambassadørs øyne. Sammen med sendemann Hewel var Scheidt øyenvitne til samtalen mellom Hitler og V.Q. i desember 1939.

Det forbauser meg at Dahl har greidd å lese mitt utdrag av Scheidt som en mulig nyhet. Jeg presiserte sterkt at notatene var skrevet som underlag for admiral Boehm i hans arbeid med å skrive boken som skulle rehabilitere storadmiral Raeder. Dahl beretter så, helt korrekt, om hvorledes Scheidts papirer ble klausulert i Freiburg.

Jeg presiserer at denne debatten dreier seg om Dahls påstand om at den dødsdom over Quisling han nå viser til, var enda mer begrunnet i forræderi enn hittil antatt. Dahl reiser meg for at jeg har lest Scheidt-papirene feil og således ikke oppfattet dette hovedpoeng.

Dahl skriver: «Erindringene er nemlig ganske nærgående i karakteristikk av

■ ■ Hans Fredrik Dahl fremmer to teser som slår hverandre i hjel. Man kan ikke rehabilitere Quisling ved å gjøre ham til en enda større skurk. Dette skriver historikeren Eystein Eggen i sitt tilsvare på Dahls kronikk fra 16. juli.

Quislings og Hagelins rolle for den tyske aksjon i Norge. «Høyforræderi» og «landsforræderi» er Scheidts egne ord for hva de to nordmennene ga seg inn på ved å planlegge statskupp med tysk hjelp. (Sitat slutt).

Jeg er ikke sikker på om Dahl er i stand til å oppfatte hva han her sier: han kaller den henrettede Quisling en «landsforræder» med belegg i nedtegnelsene til min adoptivfar post mortem, Hans Wilhelm Scheidt.

Jeg skal i denne anledning få sitere fra side 3 og 4 i Scheidts papirer, fra brev til Boehm av 16. 1. 1955. Nedenstående er helt nytt og grunnen til at Scheidts papirer ble klausulert. Jeg siterer:

«Og nå kommer jeg til det leieste (heleste) kapittel: Det lar seg ikke omgå å berette om hvilken rolle Hagelin har spilt i hele forhistorien.

At tilsiktet, henholdsvis forberedt høyforræderi etter den norske rettsopfatning forelå hos begge menn, såvel hos Quisling som også hos Hagelin, lar seg ikke bestride. At Quisling ikke begikk noe landsforræderi, må - slik jeg ser det - kunne bevises (nachgewiesen werden können). Hvis det skulle komme til avleggelse av ed (zum Schwur) og man i denne situasjonen skulle gå ut fra det sanndruelige historiestudium, ville jeg ikke kunne stå ved dette (at han ikke hadde begått landsforræderi, min merknad) med hensyn til Hagelin. Så meget jeg enn var knyttet til ham i vennskap (befreundet), så må jeg dog si at han overhodet ikke tenkte på disse rettsforskjeller og ikke kunne overskue dem ut fra sin tidligere utdannelse.» (Sitat slutt).

Med andre ord: hele poenget ved Scheidts notater og grunnen til at de ble klausulert var:

Quisling var ingen landsforræder, men det var derimot Hagelin. Han var innenriksminister under Quisling og ble senere henrettet.

Scheidt mente begge var høyforrædere, i den forstand at de gikk inn for å fjerne styret av staten.

Men landsforræderi er noe annet. I dette tilfellet påstår Dahl at V.Q. bragte en fiendtlig hær til landet sørfra, slik Knut den mektige i sin tid kom. Det

får jo Dahl bare fortsette med. Men Scheidt-papirene gir intet grunnlag for påstanden. Heller tvert imot.

I Dahls siste innlegg er det forresten Hitler som er den store hjerne og strateg, stikk i strid med hans tidligere utspill. Hitler overså alle våpengrener og marinen, og «melte dessuten sin egen kake». V.Q.'s rolle er p.t. at han «beveget» Hitler.

Nel, her går det fortsatt, som Arnfinn Moland gliste tidligere i ordskeftet, «fra gren til gren så bushehalen står». Moland setter fingeren på kjernepoenget: Her får vi en biografi som er så svart/hvit at den snaut henger sammen.

Hitler hadde forresten selv vært i Norge, i 1934, om bord i statsskipet «Grille». Men da de kom inn i Sognefjorden, døde Hindenburg og de måtte vende tilbake.

Det er godt mulig at Hitler har fått et godt inntrykk av den trauste bondetypen der oppe fra stavkirkenes land. Men professor Dahl antyder et tysk styre til de grader etter innfallsmetoden, at maken knapt nok ha vært konsipert siden Chaplin lagde «Diktatoren». I hvert fall ikke som historieforskning.

Så vidt jeg vet er ovennevnte sendemann Hewel den eneste som har referert noe utsagn fra Hitler selv om hvorfor han okkuperte Norge. Ordene falt 5. juli 1941 og poenget var: Hadde briter og franskmenn ikke presset på, hadde han (Hitler) sannsynligvis ikke «fikset» Norge (Norwegen gemacht).

Quisling var, som avdøde kong Olav sa, «en merkelig mann». Han var tung, steil og lukket. Men han var én. Så ble han dømt til døden og hviler i den tunge jordrygg mellom Skien og Porsgrunn, hvorfra så mange andre NS-medlemmer kom, fra de gamle ættestogder.

Alt ved Dahl er to. Det er to teser som gjensidig slår hverandre i hjel. Man kan ikke rehabilitere en mann som patriot ved å gjøre ham til en enda større landsforræder. Dahl er usikker på hvor han står. Han bærer ikke et menneskebilde fram. Han er den etterskutte blitz til sitt eget mediebilde.

Det skal en karakter til for å skildre en karakter.